

Marcel BOȘCANEANU,

lector metodist al Facultății de Drept a Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
master în drept, doctorand

MANIFESTĂRILE INFRAȚIONALE ALE GRUPĂRILOR CRIMINALE NAȚIONALE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

Crima organizată poate fi percepută ca un proces social „pătruns în viața noastră socială și politică”, ce izvorăște din tendința diferitor grupuri de a folosi criminalitatea ca mijloc de mobilitate socială¹ și chiar de acaparare a puterii². La mijlocul anilor 1990 Republica Moldova a devenit țara, cetățenii cărora au avut o prezență activă pe piața muncii din Europa. În țară sunt înregistrate mai mult de 15 agenții de angajare la munca peste hotare. Însă după evaluările MAI, 85 % dintre cetățenii moldoveni activează peste hotare ilegal. Transformările politice din anii 1990 și diminuarea controlului din partea organelor de drept asupra activității ilegale a lumii criminale a generat în Republica Moldova apariția unui număr mare de grupări criminale organizate cu legături interregionale și internaționale, a căror structură și tradiții criminale erau asemănătoare celor din spațiul URSS, fiind conduse de un așa-numit „hoț în lege”. Încă din anul 2002 RM prezintă informații uniunii europene despre măsurile întreprinse în domeniul reglementării migrației. S-a menționat în special că baza juridică a Moldovei este deja completată cu legile despre cetățenie, migrațiune, ieșirea și intrarea în țară, sistemul național de pașapoarte. Migrarea forței de muncă este complexată de o serie de probleme serioase ca, de exemplu, traficul de femei, persoane donatoare de organe folosite la transplanturi etc. Pentru soluționarea acestor probleme, Moldova are nevoie de o legislație adecvată și de asistență tehnică. Fiecare dintre aspectele migrațiunii ilegale are propriul specific. Și acesta trebuie luat în considerare în cadrul realizării Acordului de parteneriat și cooperare dintre Moldova și UE, care conține referințe directe cu privire la aceste probleme.

În Republica Moldova, forța financiară de care dispune crima organizată este importantă, având capacitatea să-și construiască, dezvolte și perfecționeze un management performant, caracterizat prin eficiență, specializare tot mai riguroasă, logistică îndestulătoare și modernă, de cele mai multe ori superioară celei aflate la dispoziția oamenilor legii. Această realitate crudă nu putea lăsa în stare de pasivitate organismele responsabile, care în cele din urmă s-au văzut nevoite să intervină cu mijloace adecvate de contracarare a fenomenului, aflat în plină extensie atât în plan național, cât și internațional. Liderii lumii contemporane au

¹ Robert J. Kelly, *Natura crimei organizate și operațiunile ei specifice. Probleme majore ale controlului crimei organizate*, 5,8,10, Herbert Edelbertz, Editura V.S., Departamentul Justiției, 1987.

² Gh. Nistoreanu, C. Paun, *Criminologia*, Editura Europa Nova, București, 1966, p. 226.

devenit tot mai conștienți de imposibilitatea de a lupta împotriva crimei organizate internaționale doar prin măsuri naționale. Și totuși statele par a fi mult mai puțin rapide decât infractorii în a-și adapta strategiile în contextul internațional în care operează aceștia din urmă.

Este dificil acum să evaluăm costurile ce ar fi necesare pentru adaptarea și elaborarea noii strategii, dar este absolut necesar să ne trezim la realitate și să înțelegem, în deplină cunoștință de cauză, ceea ce trebuie cu adevărat realizat pentru a asigura echilibrul social dorit. În activitatea lor, organizațiile criminale transnaționale amenință suveranitatea națională și autoritatea statelor europene, valorile democratice și instituțiile publice, economiile naționale.

Referitor la crima organizată săvârșită de cetățenii RM în spațiul european, lucrurile se prezintă oarecum diferit. Aceasta s-a răspândit în țările europene, uneori mai deschis, alteori în mod absolut conspirativ, asemănător unei maladii insidioase și contagioase. Nu ne ajută cu nimic să ne întrebăm acum retoric dacă Europa a ajuns sau nu un paradis pentru infractori. Crima organizată a invadat însă cu certitudine toate domeniile clasice ale activităților infracționale, dar nu s-a rezumat la acestea. Mai degrabă trebuie să fim realmente îngrijorați de perspectiva sumbră a instaurării unei societăți paralele, a crimei organizate. Grupurile de infractori, constituite într-un astfel de climat, s-au organizat potrivit scopului urmărit în plan național, iar trăsătura comună a strategiilor adoptate vizează exploatarea la maxim a disfuncționalităților economice, a controlului social superficial, a mecanismelor incipiente ale privatizării, descentralizarea puterii, gradul ridicat de coruptibilitate a oficialităților din sistemul financiar și administrativ. În statul nostru aflat în tranziție se vorbește intens de o veritabilă criminalitate în domeniul afacerilor, de spălarea capitalurilor acumulate pe căi ilicite, de un înfloritor turism sexual, de dezvoltarea pieței traficantilor și consumatorilor de droguri, materiale radioactive, opere de artă, ființe umane, organe, monedă falsă, autovehicule, de creșterea pornografiei și taxei de protecție, de asasinat la comandă, răpiri de persoane ș.a. Traficul de organe are un loc deosebit printre infracțiunile de moment, așa cum spunea o personalitate că „O situație de noutate, exploatată de crima organizată, este micșorarea ofertei mondiale de organe umane pentru transplant. Ca urmare, s-a dezvoltat o piață neagră cu astfel de produse care exploatează sărăcia, îndeosebi în țările subdezvoltate, iar progresele înregistrate în tehnicile de transplant al organelor prelevate sunt de natură a spori această activitate atât de sumbră”³.

Mutațiile survenite în domeniul activității infracționale a grupurilor criminale, de la nivel național la cel transnațional, au fost favorizate de o serie de factori, cum sunt:

- grupuri, manifestări și tipologii criminale cu specific autohton sau dezvoltat sub influențe exterioare;
- grupuri, manifestări și tipologii criminale de origine externă s-au implantat și își desfășoară activitatea în spațiul național;
- grupuri criminale autohtone s-au racordat la activitatea unor vaste rețele criminale transnaționale;

³ I. Pitulescu, *Al treilea război mondial, crima organizată*, Editura Național, 1996, p. 15.

– evoluția conceptului de „spațiu european comun”, cu facilitățile ce le include, care a deschis ferestre largi crimei organizate prin universalitatea rețelelor comunitare;

– creșterea valului migraționist către țările dezvoltate și constituirea de rețele pe criterii etnice, care reprezintă adevărate enclave ale criminalității, greu de penetrat din cauza barierelor lingvistice, culturale și mecanismelor care le guvernează activitatea;

– evoluția din domeniul informatic și al comunicațiilor ce a condus la creșterea gradului de flexibilitate și mobilitate a rețelelor infracționale transnaționale;

– liberalizarea deplasării persoanelor ca urmare a acordurilor și înțelegerilor bi- și multilaterale dintre state etc.

Nu există un model unic la grupurile criminale naționale din RM, acestea variind ca formă, norme de conduită, experiență, specializare în activitatea infracțională, arie de operare, tactici și mecanisme de apărare, drept pentru care și lupta de prevenire și combatere a acestora presupune un grad sporit de complexitate, care reclamă în mod necesar și o cooperare interstatală la nivel european, cât și mondial.

Grupurile criminale acumulează venituri substanțiale pe care, în mod frecvent, le folosesc pentru a penetra și controla organismele legale, până la cel mai înalt nivel. În arsenalul acestor grupuri infracționale se regăsesc, în diferite proporții, folosirea violenței, coruperea oficialităților publice, șantajul și chiar acțiuni aparent legale, dar care urmăresc scopuri cu caracter delictuos. Se reține ca element caracteristic faptul că astfel de activități secrete și organizate au un impact semnificativ asupra întregii societăți. Organizațiile criminale transnaționale, pe care unii experți le caracterizează ca pe un amestec de corporație și infracțiune se deosebesc de cele care desfășoară afaceri legale datorită modului în care obțin accesul pe piață⁴.

În timp ce organizațiile legale pot negocia pentru obținerea permisiunii de a desfășura operații pe un teritoriu străin, organizațiile criminale folosesc tehnici de sustragere de la obligațiile legale. De obicei, ele operează de la o bază sigură din țara noastră și se deplasează în străinătate pentru a obține venituri mai mari. În acest mod fenomenul infracționalității locale poate dobândi o importantă dimensiune transnațională. În ceea ce privește pericolul social, suntem nevoiți să recunoaștem că în domeniul pe care l-am abordat, acesta se concretizează prin amplificarea acțiunii ce aduce atingere valorilor sociale importante, înțelegând prin aceasta gradul mare de pericol, dar și prin complexitatea modurilor de operare și urmările produse, pe care societatea trebuie să le suporte. Noile reglementări economice, juridice, morale și sociale promovate în societatea noastră au fost, așadar, percepute în mod diferit. Pentru anumite categorii de oameni ele au însemnat începutul unui proces de autentică libertate, însă pentru altele ele au reprezentat posibilitatea de declanșare a unor acte cu caracter infracțional, de săvârșire a unor infracțiuni cu violență.

⁴ Petru Albu, *Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*, Editura Ministerului Internelor și Reformei Administrative, 2007.

Promovarea liberei concurențe, a spiritului competitiv a avut desigur, pe lângă efectele sale pozitive, și un revers nedorit: numeroși indivizi, chiar cu un statut bine definit în trecut, deci respectabili, au ales calea infracțiunii, a furtului, escrocheriei, delapidării, abuzului, corupției și traficului, având ca scop îmbogățirea peste noapte, cu orice preț. Diminuarea responsabilității individuale, prin interpretarea eronată a exercitării unor drepturi și libertăți fundamentale cetățenești, a contribuit și ea la dezvoltarea criminalității naționale în spațiul european. Așadar, crima organizată nu a apărut în RM pe un teren liber, ci pe fondul creșterii continue a stării infracționale de la un an la altul, începând cu anul 1991. În acest cadru s-au constituit primele grupuri care au săvârșit infracțiuni grave în interiorul țării, grupuri care în ultimii ani au stabilit contacte în lumea interlopă și a unor oameni de afaceri generoși, acționând pentru împământenirea și internaționalizarea activităților cuprinse în sfera crimei organizate.

Deschiderea hotarelor a adus cu sine creșterea enormă a numărului de persoane, mijloace de transport și mărfuri ce intră și ies din Republica Moldova. Această situație, deosebit de favorabilă, a fost și este speculată de infractori, efectele acțiunilor lor ilicite regăsindu-se în escaladarea fenomenului infracțional, în tendința acestora de a-și crea legături în alte țări, îndeosebi în mediul celor din grupările de emigranți și în unele structuri ale crimei organizate. Pe fondul liberei circulații a străinilor în țara noastră, peisajul criminalității s-a îmbogățit cu noi aspecte îngrijorătoare. Analizând situația criminogenă din țară putem observa că grupările criminale din interiorul țării acționează pe linia organizării și internaționalizării actelor de contrabandă, a traficului de droguri, prostituție, proxenetism, afaceri cu autoturisme de lux, spălarea banilor prin activități comerciale, afectarea sistemului financiar-bancar, plasarea de valută falsă, sustrageri de opere de artă sau alte valori din patrimoniul cultural-național, escrocarea forței de muncă, transferuri ilegale de capital în străinătate ș.a.

Tendențele fenomenului migrației sunt, neîndoielnic, evolutive atâta timp cât nu vor fi înlăturate cauzele care îl determină. Din acest considerent major rezultă necesitatea susținerii financiare a RM de către Comunitatea Europeană, pentru realizarea programului propriu de securizare a frontierei naționale și de combatere eficientă a infracționalității transfrontaliere, care capătă conotații noi. Este deja de notorietate faptul că, în prezent, în RM sunt creați factorii criminogeni care stimulează marea criminalitate organizată, cu tendințe evidente de racordare rapidă la procesul de globalizare și internaționalizare a organizațiilor criminale cu care se confruntă omenirea, de la Triadele chinezești, Jakuza japoneză, până la mafiele clasice din Italia, America, dar și cele din Rusia, Gruzia. De menționat este și faptul că o parte a fondurilor obținute în țara noastră, prin metode și cu mijloace ilicite de către grupurile criminale implicate în activități de crimă organizată are ca destinație susținerea în RM a activităților proprii ale organizațiilor criminale, restul fondurilor fiind scoase ilegal din țară în scopul finanțării activităților criminale pe plan internațional. Un prim pericol pe care trebuie să-l eliminăm îl constituie consolidarea gradului de profesionalizare a mediilor criminale, în general, și a structurilor crimei organizate, în special. Este de notorietate faptul că grupările de infractori constituite pe teritoriul RM adoptă tot mai mult principiile de orga-

nizare, structurile interne și ierarhice și mai ales regulile ce acționează cu putere de lege în interiorul organizațiilor de tip mafiot, care și-au întins tentaculele asupra majorității statelor lumii. În acest context, în care crima organizată se globalizează, pătrunzând în aproape toate domeniile vieții economico-sociale, este de așteptat și o amplificare a gradului de intelectualizare a acesteia, prin absorbția în interiorul grupărilor criminale a unor persoane care ocupă posturi oficiale cheie în domeniul administrației, finanțelor, băncilor, comerțului, justiției, vămilor, persoane deștepte și intelegente chiar și de pe bancile universității etc., dar și a unor specialiști de marcă, între care avocați cu reputație, economiști de prestigiu, ingineri și tehnicieni în domeniul logisticii, al telecomunicațiilor și computerelor, experți în materie de protecție și autoapărare etc.

Unele dintre cele mai des întâlnite manifestări infracționale ale grupurilor criminale naționale în spațiul european sunt: traficul de droguri – dacă în anii 1990, RM era considerată o țară aflată în ruta de rezervă a traficului de droguri, în prezent, RM este inclusă în ruta de trafic a drogurilor și chiar a devenit un teritoriu de stocare, livrare și consum de droguri. RM a devenit și un teritoriu preferat pentru transmiterea drogurilor din Orient către țările din Europa de Vest, tot mai mulți cetățeni fiind atrași în organizații criminale internaționale.

Traficul de moneda falsă – falsificarea de bani și de alte titluri de valoare, precum și traficul cu astfel de mijloace de platș contrafăcute, cunosc o recrudescență îngrijorătoare, motiv pentru care poliția și serviciile specializate din sectorul bancar sunt în continuă alertă, căutînd permanent noi modalități de contracarare a fenomenului.

Traficul de persoane, prostituția și proxenetismul – multe prostituate și proxeneti exploatează „oferta” unor agenți și societăți comerciale din sfera serviciilor, mutându-și teritoriul de acțiune în alte țări, cu precădere în țările europene ca Turcia, Grecia, Austria, Germania, Franța, Spania, s.a. S-a amplificat fenomenul de atragere a minorelor, a celor provenite din familii dezorganizate ori lipsite de mijloace materiale de sub existență, la practicarea prostituției în diverse locuri și modalități în multe cazuri racolare făcându-se prin șantaj și determinare forțată. Devine totuși evidentă creșterea activității infracționale a unor rețele de traficanți care se ocupă cu trecerea ilegală prin țara noastră a unor grupuri de emigranți din Siria, Armenia, Azerbaidjan, Pakistan, India. Participanții la filiera de introducere în RM a cetățenilor asiatici și scoaterea lor către statele vecine înspre Vest încasează sume mari în valută, care în unele cazuri sunt spălate prin intermediul unor firme și agenții particulare înființate pe teritoriul țării noastre. Pentru a preîntâmpina expulzarea din țară, de către autoritățile moldovene, a imigranților ilegali în RM, aceștia sunt sfătuiți de către șefii de rețele să-și distrugă documentele de identitate, precum și celelalte acte doveditoare eliberate în statele tranzitate.

Un alt fenomen îngrijorător îl reprezintă *traficul de copii și adopțiile ilegale*. Deja a apărut și traficul de copii. Aceștia sunt scoși din țară cu ajutorul unor documente false fie de adopție, fie prin falsificarea documentelor sau pașaportului. În pașaport cetățeanul RM figurează că este însoțit de copilul care are fotografia aplicată, iar fotografia este reală a copilului scos.

Traficul ilegal cu autoturisme furate – acest fenomen a cuprins și RM, unde

grupuri organizate de infractori autohtoni s-au racordat rețelelor italiene, germane, poloneze, bulgare, ucrainiene și din România. Se constată existența unei colaborări infracționale între diferite filiere de traficanți, materializată îndeosebi în valorificarea de mașini furate, acoperirea faptelor prin documente contrafăcute ori falsificate, transportul autovehiculelor furate pe diverse rute pentru beneficiari prestabiliți și chiar schimburi de asemenea autovehicule.

Criminalitatea împotriva persoanei, de mare violență (taxa de protecție, omorul la comandă, atentatele) – în actualele condiții economice, se proliferază tot mai mult furturile la comandă, în dauna avutului privat sau public, prin cererea taxei de protecție asupra agenților economici, atentate la ordin ori aplicarea unor măsuri de corecție pentru a accepta protecția.

Criminalitatea economico-financiară – criminalitatea în domeniul economico-financiar a cunoscut o explozie fără precedent. Starea actuală o putem caracteriza ca prag al mării criminalități întrucât prin infracțiunile de evaziune fiscală, bancnota frauduloasă și la regimul contabilității se „legitimează” produsul crimei, infracțiuni economice grave care, atunci când devine o preocupare constantă a unor agenți economici, grupuri de interese sau persoane, afectează grav climatul de ordine economică.

Contrabanda și infracțiunile la regimul activităților de import-export – este infracțiunea care a cunoscut cea mai dinamică evoluție în criminalitatea financiar-bancară. Sistemul financiar-bancar după 1995 a fost marcat puternic de starea de criză evidentă determinată de lipsa de lichidități ca urmare a unor activități anterioare derulate cu încălcarea oricăror norme de prudențialitate, fiind acordate credite uriașe, fără garanții sau cu garanții neimportante din punct de vedere economic, la care se adaugă ritmul mare al inflației. Toate aceste considerente au permis infractorilor să obțină profituri uriașe, iar sumele, de ordinul sutelor de miliarde, să fie reinvestite în interesul lor, cea mai mare parte fiind ilegal transferată în valută și scoasă din țară. Contrabanda se mai săvârșește și în formă clasică, respectiv prin trecerea unor bunuri peste frontieră, prin alte locuri decât cele stabilite prin lege. Modalitățile de comitere cel mai des întâlnite sunt: prezentarea de documente de proveniență a marfii din Republica Moldova spre România, deși au altă origine, pentru a beneficia de scutirea de taxe de import, ca urmare a acordului economic existent între aceste două țări.

În prezent, grupurile criminale și-au orientat activitățile criminale și spre contrabanda cu țigări spre România, așa cum în ultima perioadă se îndesește numărul acestor infracțiuni. Într-un articol dintr-un ziar se spunea că sunt puși sub acuzare peste 2000 de cetățeni români și moldoveni pentru infracțiuni de trafic cu țigări (peste 300 sunt arestați)⁵.

Moldova, ca țară de hotar a fostului Imperiu Sovietic, este acum vestită pentru export de lideri ai lumii interlope către Uniunea Europeană. Azi, clanurile moldovenesti și-au extins activitățile spre UE. Acolo, bande bine structurate controlează businessul și banii cetățenilor plecați la munci peste hotare. Afacerea lor acolo e împărțită pe domenii stricte: transportarea oamenilor din

⁵ Articol din ziarul *Flux*, din 18 august 2010// www.flux.md.

Moldova în UE, colectarea taxelor pentru angajare la muncă, organizarea activității localurilor de prostituție, organizarea grupurilor de estorcare a taxelor neoficiale, furturi din bancomate, furturi de mașini, furturi din apartamente, furturi din hoteluri sau piețe.

Liderii lumii interlope, odată ce sunt eliberați definitiv sau condiționat, dispar din structurile sănătoase ale clanurilor din statele frățești, iar în ultimul timp – în palate cumpărate pe coaste de azur ale statelor Comunității Europene. În Moldova nu există încă studii asupra modelelor economice ale clanurilor mafiote, dar ținând cont de faptul că înseși grupările din Moldova activează după metodologii trase la indigo de pe cele rusești, s-ar putea ca și managementul finanțelor să fie același. În prezent, precum am spus, modelele se modernizează și se adaptează la posibilitățile zilei de azi. Odată ieșiți din „închisoare”, hoții nu mai preferă detenția ca măsură de rezistență. În fața lor s-au deschis perspective largi, care ajung peste hotarele UE. Acaparând noi terenuri de activitate, clanurile mafiote din Moldova și-au creat diaspore puternice în Spania, Italia, Portugalia, Marea Britanie unde controlează și „impozitează” veniturile cetățenilor noștri. Chiar MAI a declarat că poliția moldovenească deține informații, precum că moldovenii angajați la muncă în țările europene sunt intimidați de membrii grupărilor criminale moldovenești, care activează în țările menționate, și sunt impuși să achite taxe de protecție. S-a specificat că „rămășițele grupărilor criminale, care au fost anihilate în R. Moldova, își găsesc venituri ușoare în țările europene, unde, în prezent, se repetă situația anilor '90, din țara noastră, când cetățenii erau nevoiți să achite o taxă de protecție criminalilor”⁶.

Republica Moldova, prin poziția sa geografică și ca piață de desfacere cu o legislație permisivă, a intrat în atenția crimei organizate transnaționale aproape sub toate formele de manifestare ale acesteia. Folosind spațiul Republicii Moldova și potențialul criminologic autohton, multe tipologii ale crimei organizate s-au articulat rapid, formând chiar un segment moldovenesc destul de puternic.

Bibliografie:

1. Robert J. Kelly, *Natura crimei organizate si operațiunile ei specifice. Probleme majore ale controlului crimei organizate* 5,8,10 (Herbert Edelbertz, Ed. V.S. Departamentul Justiției, 1987).
2. Gh. Nistoreanu, C. Paun, *Criminologia*, Editura Europa Nova, Bucuresti, 1966, pag 226 .
3. I. Pitulescu, *Al treilea război mondial, crima organizată*, Editura Național, 1996, pag. 15.
4. Petru Albu, *Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*, Editura Ministerului Internelor și Reformei Administrative, 2007.
5. *Ziarul Flux*, din 18 august 2010, www.flux.md.
6. *Ziarul de gardă* nr.54 din 29 septembrie 2005.

⁶ *Ziarul de gardă*, nr. 54 din 29 septembrie 2005.